

Az
ÉPÍTŐMŰVÉSZETI DOKTORI ISKOLA
szakmai előrehaladására és projektjeire vonatkozó záró
adatkérés

2013. október 30.
TÁMOP 4.2.2.B-10/1

Építőművészeti Doktori Iskola átfogó összefoglaló

A kutatási tervnek megfelelően az Építőművészeti Doktori Iskola 2 K+F projektet vállalt, amely a két, ún. tematikus évben végzett csoportos alkotás-kutatási és egyéni kutatási tevékenység magas szintű megvalósítását tette lehetővé. A 2011/12-es tanév tematikus mottója a „Közösség és építészet” volt, míg a 2012/13-as tanévben meghirdetett mottó „A kicsi szép – Lehetséges (ki)utak és stratégiák itt és most” címet viselte. (Utóbbi „Mi a magyar most?” általános címmel lett meghirdetve és a Doktori Iskola Tanácsának döntése alapján e végleges címet kapta – azonos tartalom mellett.)

A tematikus évek a doktori iskola hallgatói számára koncentrált és fókuszált tervezési-kutatási keretet biztosítanak. A megfogalmazott és kidolgozásra került projektek mind aktuális, a nemzetközi és hazai építészeti diskurzusokba illeszthető, releváns témák.

A legkiemelkedőbb doktoranduszok egyéni kutatói munkáját támogattuk a projektből, ösztönözve ezzel az egyéni és kollektív teljesítményt is. a tavaszi. Külföldi tanulmányutak tapasztalatait építettük be a projektekbe, és külföldi vendégelőadók, vendégoktatók részvételével integráltuk azokat a nemzetközi folyamatokba. Minden tematikus évet a Doktori Iskola saját kiadványa foglalja össze – így volt ez a két, támogatott K+F projektet feldolgozó évben is.

Mindkét projektre (tematikus évre) jellemző volt, hogy a tervezői-kutatói csoportok féléves-éves munkája nyílt folyamat, amely (rész)eredményeinek megítélhetősége egyedül a kidolgozásra kerülő kutatások és az azokra alapuló tervezési projektek összefüggésein, mélységén és realitásán alapult. A félév során az egyes kutatói csoportok szorosan együttműködtek. A DLA-iskola kb. húszfős, első és másodéves doktoranduszaiból álló 5 csapat speciális, az építészeti gyakorlatban jól ismert kutatás alapú tervezési folyamaton keresztül végezte munkáját, az egyéni kutatás témavezetőin túlmenően felkért 1-1, a csoportmunkát irányító konzulens vezetésével.

Az Építőművészeti Doktori Iskola számára alapvető fontosságú az elért eredmények nyilvánossága és azoknak dokumentálása. A doktoranduszok által végzett tervezés-kutatás vagy kapcsolódik éppen aktuális tervezési-kutatási projektekhez, vagy

olyan modelleket állít fel, amelyek szimulációja építészeti értelemben releváns és újszerű problémákat dolgoz fel és ilyen eredményekre vezet.

Mindkét projekt eredményeit – elsősorban a Doktori Iskola saját éves kiadványában – publikáltuk. Kiállításokon, konferenciákon mutattuk be a kutatások állását, néhány, alapvetően a doktori tanulmányokat szolgáló kutatási pedig a megvalósulás ígérését hozó tervezési munkává fejlődött.

A második projektünk zárásaképp 2013 nyarán elkészült az – az immár részben kétnyelvű, ez elmúlt év kutatási eredményeit bemutató – kiadvány, amely összefoglalja mind a csoportos projekteket, mind az egyéni kutatásokat, mind pedig az egyéb eseményeket (szakmai tanulmányutak, külföldi vendégelőadók).

Az Építőművészeti Doktori iskolában futó K+F projektek

„Közösség és építészet” c. projekt:

(2011/12-es tanév)

Környezetalakító tevékenységünk elvárható követelménye a felelősségvállalás. Fokozottan igaz ez, ha a tervezés/építés közösségi szempontjaira gondolunk. De kinek építünk? Csupán a Felhasználóknak vagy nagyobb (szélesebb) közösségeknek?

Hol érhetőek tetten az építészeti tervezés közösségi vetületei? Milyen módszereket, építészeti stratégiákat eredményezhet mindez az elméletben és a gyakorlatban? Milyen új szempontokat hoztak és hozhatnak a tervezés közösségi, azaz szükségképp empatikus felületei itthon és a külföldi fejlemények tükrében? Mennyiben lehet katalizátora bármiféle közösség az építészeti gondolkodásnak – és fordítva? Az Építőművészeti Doktori Iskola most is folyó munkája az első tematikus évben ezt az összetett, és szerteágazó problémakört járja körül kutatói és tervezői oldalról egyaránt.

Kutatócsoportok

A két féléves program elején öt kutatócsoport alakult, amelyek első feladata saját, a lehető leginkább valós közösségi igényeken alapuló probléma, helyszín és az azokból megfogalmazott tervezési feladat felkutatása volt. Az így létrejött öt projekt rendkívül változatosan képezte le a meghirdetett mottót a két féléves közös munka során. Az egyik csoport egy létező ökofalu-építésre szövetkező kisközösség helykeresési és programalkotási folyamatát kísérte végig munkájával, nem kevés segítséget nyújtva magának a közösségnek is. Egy másik projekt a borsodi régió elhagyott ipari vidékén meglévő potenciálokra hívta fel a figyelmet, mind turisztikai, mind a helyi közösségi lehetőségeket erősítő szempontokból. Klasszikus közösségi és építészeti probléma a lakótelepek helyzete, egyik kutatócsoportunk az újpalotai lakótelep központjára kínált mértéktartó beavatkozással járó fejlesztési alternatívákat. Egy korábbi korszak lakóegyüttese a zárvány-szerű Pongrácz-lakótelep, melynek fejlesztési lehetőségeit

fogalmazta meg egy következő csapat. Izgalmas volt az az egyedi vállalkozás is, amely a többgenerációs Zlinszky-család dabasi kúriafejlesztési elképzeléseinek hátterét kutatta, majd készítette elő, a család és az önkormányzat támogatását felhasználva, a jövőbeni megvalósulás ígérését hordozva. A kutatócsoportok témái a következők voltak:

1. Zlinszky-kúria, Dabas, Gyón (Hakkel Márton, Kovács Zsófia, Tatár-Gönczi Orsolya, konzulens: Balázs Mihály DLA)
2. Szociális építés a kis Pongrácz-lakótelepen (László Tamás, Szabó Dávid, konzulens: Alföldi György DLA)
3. A közösségi építészet lépései – Ökofalu, Nyim (Bartha András, Gyulovics István, Szántay Zsófia, Francsics László, konzulens: Major György DLA)
4. Szociális városközpont, Újpalota (Alkér Katalin, Brósz Csaba, Dombóvári János, Csízy László, konzulens: Karácsony Tamás DLA)
5. "Hajrá borsodi ipari táj! - Ipari táj rehabilitációja az észak-magyarországi régióban (Antal Gabriella, Borzsák Veronika, Tánczos Tibor, Varga Piroska, konzulens: Vasáros Zsolt DLA)

Az utóbbi kutatócsoport az egy éves futamidőn túl is folytatta projektjét, amelyet a krakkói Nemzetközi Kulturális Központban 2013. június 11-14. Között megrendezett „The Limits of Heritage – The 2nd Heritage Forum of Central Europe” c. konferencián adtak elő. Kutatásuk nemzetközi referenciáit egy sziléziai és egy belgiumi tematikus tanulmányúttal bővítették.

Külföldi szakmai tanulmányutak

A tematikus évhez kapcsolódott két munkacsoport külföldi szakmai tanulmányútja is. Míg a borsodi vidék elhagyott ipari területeinek fejlesztésével foglalkozó munkacsoport a németországi Ruhr-vidékre utazott, hogy az ott jól működő minták vizsgálataiból vonjon le itthon is érényesíthető tanulságokat, addig az ökofalu építésébe kezdő társaságot segítő kutatócsoport osztrák és szlovén ökofalvak tanulmányozásából vont le izgalmas következtetéseket.

A Doktori Iskola nagylétszámú közös tanulmányútja idén Amszterdamba vezetett, ahol lehetőség nyílt a legújabb holland közösségi épületek és új fejlesztések helyszíni áttanulmányozására.

Nyílt nap – workshop az Építőművészeti Doktori Iskolában

A 2012. június 4-én megrendezett és a széleskörű nyilvánosság előtt meghirdetett workshop áttekintést adott a „Közösség és építészet” c. K+F projekt valamennyi eleméről.

Évkönyv

„BME Építőművészeti Doktori Iskola 2011/12 – Közösség és építészet” című (ISSN 2063-5982, felelős kiadó: Cságoty Ferenc DLA DSc, terjedelem: 211 oldal) kiadványa foglalta össze a projekt keretein belül készült vagy megvalósult valamennyi munkát és eseményt.

Kiállítás

A FUGA Építészeti Központban „BME DLA MOST” címmel nyilvános kiállításon mutatkozott be a Doktori Iskola, 2011. december 7. és 2013. január 7. között.

„A kicsi szép – Lehetséges (ki)utak és stratégiák itt és most” projekt (2012/13-as tanév)

Az elmúlt években Magyarországon a nemzetközi válságnál is súlyosabb, az építészek mindennapjait érintő építőipari visszaesés következett be. Ez a változás az építészetet és az építészeket is fontos válaszút elé állította. Az alapvetően mennyiségi és pazarlásra hajló szemlélet válsága előtérbe helyezte az új kiindulópontokat kereső stratégiákat. Ezek az építészeti “kirándulások” a tervezői eszköztár kiszélesítésére is módot adnak. Előtérbe helyezik az adottságok és erőforrások körültekintőbb mérlegelését; lehetőségek meglátását és feltárását problémás helyzetekben; az új beavatkozások mellett - vagy akár helyett - a meglévő továbbépítését, az újrahasznosítás különböző módjait. A lépték talán kisebb, ugyanakkor a helyhez, közösséghez fűződő kapcsolatok intenzívebbek lehetnek, és a beavatkozás formái is bővíthetnek. Hogyan lehet tehát aktív módon reagálni a mai helyzetre? Hogyan lehet a specializált tudást összekapcsolni a laikus jártasságokkal? Milyen erőforrást jelent az adott közösség önszerveződése, illetve ennek elősegítése? Milyen együttműködési módok képzelhetők el szakmán belül és kívül? Mit jelenthet, miben rejlik a kicsi ereje? Az Építőművészeti Doktori Iskola harmadik tematikus évében ezt az összetett problémakört járta körül kutatói és tervezői oldalról egyaránt.

Kutatócsoportok

A kutatócsoportok az előző év projektéhez hasonló módszertan szerint alakultak meg és dolgoztak.

1. „Apátsági kert” címmel a tihanyi bencés apátság Belső-tó parti (Ürge-dombi) területének fejlesztési lehetőségeit kutatta az Alkér Katalin, Bartha András, Gyulovics István, Kovács Zsófia alkotta csoport, konzulensük: Karácsony Tamás DLA egyetemi docens. Projektjük az apátság valós fejlesztési elképzeléseit kívánta alátámasztani, komplex (a terület lehetőségeit, a szerzetes hasznosítás módozatait, a fenntarthatóságot és a kézi építés módozatait egyaránt vizsgáló) tervezői-kutatói megközelítésben.

2. Dimitrijevic Tijana, Brósz Csaba Botond, Kukucska Gergely, Szabó Dávid, konzulensük, Alföldi György DLA egyetemi docens vezetésével a budapesti Magdolna-negyed valós, EU-s forrásokra támaszkodó szociális városrehabilitációjához kapcsolódtak projektjükkel. Kutatásuk 4 konkrét helyszínt vizsgál olyan speciális funkciók telepítésével, amelyek mind a kerületrészt szociális problémáit kívánják orvosolni (információs iroda, mosoda, családfejlesztő-gondozó, stb.). Jelenleg e kis közösségi központok kiviteli tervezése, majd még ebben az évben remélhető megvalósítása folyik.
3. Nyim község aktuális fejlesztési lehetőségeivel foglalkozott a Szántay Zsófia-Francisics László-Magyar Zsuzsa alkotta csoport, konzulensük, Major György DLA egyetemi docens vezetésével. Projektjük elsősorban az aprófalvak fenntarthatóságának építészeti vetületein keresztül vizsgált és javasolt konkrét építészeti beavatkozásokat Nyimben.
4. „Jelenlét az iskolaszekrényben” címet adta a közösségi részvételen alapuló kutatásuknak a Kronavetter Péter - Mihály Eszter - Pelle Zita részvételével működő csoport, amelyet Marosi Bálint DLA egyetemi adjunktus vezetett. Az újbudai Szent Imre Gimnázium használaton kívüli udvarának hasznosításával foglalkozó projekt döntően épít a gimnázium tanári karával és diákjaival folytatott konzultációkra.
5. „Közös ház” címet adta Hakkel Márton, Csízy László és Tatár-Gönczi Orsolya projektjüknek, amelyet Fejérdy Péter DLA egyetemi adjunktus vezetett. Projektjük kötődik a „Degrowth” nemzetközi mozgalmához, amely a különféle nem-növekedési stratégiákat kutatja az élet számos területén. Projektjük helyszínéül egy újlipótvárosi pincét választottak.

Külföldi szakmai tanulmányutak

A tematikus évhez kapcsolódott több munkacsoport külföldi szakmai tanulmányútja is. Míg a Magdolna-negyeddal foglalkozó kutatócsoport Berlin szociális építészeti helyszíneit elemezte (2013. április.18-21.) a nyim-i, elmaradott hazai kistelepülés fejlesztését előmozdítani szándékozó csoport erdélyi hasonló helyzetű kistelepüléseket látogatott meg (2013. április 12-16.), a tihanyi bencések projektével foglalkozók olasz, osztrák és szlovén apátságokat tanulmányoztak (2013. április 3-6.). E kiscsoportos külföldi tanulmányutak mind közvetlen módon segítették a csoportok munkáit, és beépültek kutatásukba.

A Doktori Iskola nagylétszámú közös tanulmányútja idén Svájcba vezetett, ahol lehetőség nyílt a legújabb közösségi épületek és új fejlesztések helyszíni áttanulmányozására. A szakmai tanulmányutat külön erre a szemeszterre meghirdetett Kortárs svájci építészet c. kurzus készítette elő, Klobusovszki Péter DLA egyetemi adjunktus vezetésével.

Meghívott külföldi előadók

A BME Építőművészeti Doktori Iskola meghívására Andrea Deplazes svájci építészprofesszor tartott előadást 2013. április 19-én a Műegyetem K275. termében. Az előadás címe: Amurs (vonzalmak és választások) – Újabb munkákról. Előadásában a zürich-i ETH-n az előadás időpontjában is látható, 18 munkát bemutató kiállításuk és a hozzá kapcsolódó publikáció alapján beszélt munkáiról.

A BME Építőművészeti Doktori Iskola meghívására Aleksandar Ignjatović belgrádi meghívott előadó tartott előadást 2013. április 24-én a Műegyetem K210-es termében, Three paradigms of yugoslavism – architecture and identity in Yugoslavia 1904-1941 címmel. Előadásában bemutatta, hogyan segítette az építészet az egyetlen, bár kulturálisan nem egységes nemzet megteremtését, mi történik, ha az építészet regionális változatait az állam szponzorálja és azt, hogy van-e különbség a jugosloventsvo és a jugoslaventsvo között?

Évkönyv

„BME Építőművészeti Doktori Iskola 2012/13 – A kicsi szép” című (ISSN 2063-5982, felelős kiadó: Cságoly Ferenc DLA DSc, terjedelem: 210 oldal) kiadványa foglalta össze a projekt keretein belül készült vagy megvalósult valamennyi munkát és eseményt, közli a csoportos és egyéni kutatások publikációit.

Kiállítás

A FUGA Építészeti Központban „BME DLA MOST 2.0” címmel nyilvános kiállításon mutatkozott be a Doktori Iskola, 2012. november 23. és december 14. között.

A Doktori Iskolában futó K+F projektek állapotának összefoglaló megadása egy táblázatban

<i>Projekt címe</i>	A projekt megindult publikációs eredmények vannak
<i>„Közösség és építészet” c. projekt</i>	x
<i>„A kicsi szép – Lehetséges (ki)utak és stratégiák itt és most” c. projekt</i>	x

A tehetséggondozás projektenkénti szerepéről egy összefoglaló táblázat

<i>A tehetséggondozás formája</i>	Modern infrastruktúrával való kutatómunka	Nemzetközi kutatókkal való együttműködés	Publikációk	Új módszertan elsajátítása	Egyéb
-----------------------------------	---	--	-------------	----------------------------	-------

„Közösség és építészet” c. projekt		x	x	x	
„A kicsi szép – Lehetséges (ki)utak és stratégiák itt és most” c. projekt		x	x	x	

Publikációs adatok megadása a teljes 2 évre

A projektekre deklarált publikációk

Megjelent publikációk:

Alkér, K.: „Folyamatos modern. Caruso St. John építésze”, *BME Építőművészeti Doktori Iskola 2011/12 – Közösség és építészet*, ISSN 2063-5982, 2012. június, 54.-59. old.

Antal, G.: „Urbanizált táj - megbolygatott területeket érintő beavatkozások. Ipari táj rehabilitációja, európai stratégiák”, *BME Építőművészeti Doktori Iskola 2011/12 – Közösség és építészet*, ISSN 2063-5982, 2012. június, 60.-65. old.

Bartha, A. M.: „Ökológikus világkép és az anyaggal való bánásmód összefüggései a magyar ökofalvak építészetében”, *BME Építőművészeti Doktori Iskola 2011/12 – Közösség és építészet*, ISSN 2063-5982, 2012. június, 66.-71. old.

Borzsák, V.: „Kortárs táj(építészeti) attitűdök I. Az ipari tájrehabilitáció és a benne rejlő lehetőségek Borsodban”, *BME Építőművészeti Doktori Iskola 2011/12 – Közösség és építészet*, ISSN 2063-5982, 2012. június, 72.-77. old.

Csízay, L.: „A mikrostruktúra lehetőségei, újpalotai közösségfejlesztés”, *BME Építőművészeti Doktori Iskola 2011/12 – Közösség és építészet*, ISSN 2063-5982, 2012. június, 78.-83. old.

Gyulovics, I.: „A vidék arca - Ökofalvak Magyarországon”, *BME Építőművészeti Doktori Iskola 2011/12 – Közösség és építészet*, ISSN 2063-5982, 2012. június, 84.-89. old.

Kovács, Zs.: „Kert-ház. A kert lehetséges értelmezései és építészeti szerepe kortárs épületek példáin”, *BME Építőművészeti Doktori Iskola 2011/12 – Közösség és építészet*, ISSN 2063-5982, 2012. június, 90.-95. old.

Szántay, Zs.: „Egy utópia esettanulmánya, avagy hogyan kerül tó a somogyi dombok közé?”, *BME Építőművészeti Doktori Iskola 2011/12 – Közösség és építészet*, ISSN 2063-5982, 2012. június, 96.-101. old.

Tánczos, T.: „A közösségi építészet pedagógiája. Építészet, nevelés és participáció az Egyesült Királyságban”, *BME Építőművészeti Doktori Iskola 2011/12 – Közösség és építészet*, ISSN 2063-5982, 2012. június, 102.-107. old.

Varga, P.: „Ipari épületek rehabilitációs lehetőségei, funkcióváltás. Ipari épületekben megvalósult projektek, kultúrgyárak”, *BME Építőművészeti Doktori Iskola 2011/12 – Közösség és építészet*, ISSN 2063-5982, 2012. június, 108.-113. old.

Alkér, K.: "A tájképi kert hatása a kortárs angol építészetben", in: *BME Építőművészeti Doktori Iskola 2012/13 – A kicsi szép*, ISSN 2063-5982, 2013. június, pp.: 76-081.o.

Bartha, A.M.: "Saját-kezű építés a balaton északi partján" in: *BME Építőművészeti Doktori Iskola 2012/13 – A kicsi szép*, ISSN 2063-5982, 2013. június, pp.: 82-087.o.

Csízy, L.: "Talált hely újratöltve - visszametszés", in: *BME Építőművészeti Doktori Iskola 2012/13 – A kicsi szép*, ISSN 2063-5982, 2013. június, pp.: 94-099.o.

Dimitrijevic, T.: "Ideiglenes Használatok lehetőségei a magdolna negyedben", in: *BME Építőművészeti Doktori Iskola 2012/13 – A kicsi szép*, ISSN 2063-5982, 2013. június, pp.: 100-105. o.

Gyulovics, I.: "Befejezetlen építészet", in: *BME Építőművészeti Doktori Iskola 2012/13 – A kicsi szép*, ISSN 2063-5982, 2013. június, pp.: 106-111.o.

Kovács, Zs.: "Kert és ház. Séta a Pismányban", in: *BME Építőművészeti Doktori Iskola 2012/13 – A kicsi szép*, ISSN 2063-5982, 2013. június, pp.: 112-117.o.

Kukucska, G.: "Közösség és építészet, participáció", in: *BME Építőművészeti Doktori Iskola 2012/13 – A kicsi szép*, ISSN 2063-5982, 2013. június, pp.: 124-129.o.

Szabó, D.: "A szociális lakásépítészet kezdete magyarországon" in: *BME Építőművészeti Doktori Iskola 2012/13 – A kicsi szép*, ISSN 2063-5982, 2013. június, pp.: 148-153. o.

Szántay, Zs.: "Fikció és hely - jövőképekben " in: *BME Építőművészeti Doktori Iskola 2012/13 – A kicsi szép*, ISSN 2063-5982, 2013. június, pp.: 154-159. o.

Indikátorok megadása a teljes 2 évre

	Megjelent publikációk (kiadvány, cikk, kiállítás, stb.)	Megjelent konferencia publikációk száma	Bevont oktatók száma (minden oktató, aki kifizetést kapott	Bevont hallgatók száma (minden hallgató, aki kifizetést kapott
--	---	---	--	--

	száma		és/vagy a projekt szakmai megvalósításában részt vett)	és/vagy a projekt szakmai megvalósításában részt vett)
„Közösség és építészet” c. projekt	10	0	15	20
„A kicsi szép – Lehetséges (ki)utak és stratégiák itt és most” c. projekt (a kutatási tervben „Mi a magyar most?” címmel meghirdetve)	9	0	16	20
Összegezt indikátorok	19	0	31x	20x
A projekt végére várt indikátorok	19	0	31x	40x

X összegezt módon a két projektre (a mindkét projektben résztvevő oktatókkal és hallgatókkal együtt)

Az Építőművészeti Doktori Iskola két projektjébe a beszámolási időszakban bevont doktoranduszok és NEPTUN-kódjaik:

Alkér Katalin	TXISQO
Antal Gabriella	JRRB8D
Bartha András Márk	VK7NUB
Borzák Veronika	ILJEMB
Brósz Csaba Botond	ARTG6A
Csízzy László	K63O2B
Dimitrijevic Tijana	XRTSK5
Francsics László	ETNAUJ
Gyulovics István	JKC5MJ
Hakkel Márton	BZ07LA
Kovács Zsófia	Q32JF2
Kronavetter Péter	V87QP1
Kukucska Gergely	FMRYZX
Magyari Zsuzsanna	BO9LKM
Mihály Eszter	BW2DXM
Pelle Zita	BHBSTZ
Szabó Dávid	O4SUW3
Szántay Zsófia	IXQLO8
Tatár-Gönczi Orsolya	AGSHX4
Tánczos Tibor	D9ZBZP
Varga Piroska	OHGSZ8

Az Építőművészeti Doktori Iskola két projektjébe a beszámolási időszakban bevont oktatók (doktori képzés tantárgyainak megtartása, konzultációk, témavezetések):

Alföldi György DLA egyetemi docens
Balázs Mihály DLA egyetemi docens
Cságoly Ferenc DLA, DSc egyetemi tanár
Dobai János DLA egyetemi docens
Fejérdy Péter DLA egyetemi adjunktus
Karácsony Tamás DLA egyetemi docens
Kerékgyártó Béla PhD egyetemi docens
Klobusovszki Péter DLA egyetemi adjunktus
Krahling János PhD egyetemi docens
Major György DLA egyetemi docens
Nagy Márton egyetemi tanársegéd
Pálfy Sándor DLA egyetemi tanár
Sugár Péter DLA egyetemi docens
Szabó Árpád DLA egyetemi docens
Szabó Levente DLA egyetemi adjunktus
Vasáros Zsolt DLA egyetemi docens